

Ç1. Özbek Yazar Abdulla Kahhar'ın (Abdulla Qahhor) "Nar" Hikâyesi¹

Aziz MERHAN²

Armağan TEKŞEN³

APA: Merhan, A. & Tekşen, A. (2024). Özbek Yazar Abdulla Kahhar'ın (Abdulla Qahhor) "Nar" Hikâyesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (42), 653-658. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13981166>

Öz

Özbek edebiyatının önemli hikâyecilerden biri olan Abdulla Kahhar (Abdulla Qahhor) 1907 yılında Kokand'da (Fergana Vilayeti) doğmuş olup 1925 yılında göç ettiği Taşkent'te *Qizil O'zbekiston* (Kızıl Özbekistan) gazetesinde çalışır. Bu gazetede, *Mushtum* (Yumruk) ve *Yangi yo'l* (Yeni Yol) dergilerinde hikâyeler ve şiirler yayımlamaya başlar. Şimdiki adı *Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti* (Mirza Ulug'bek Özbekistan Milli Üniversitesi) olan *O'rta Osiyo davlat universiteti*'nde (Orta Asya Devlet Üniversitesi) *Pedagogika fakulteti*'nde (Eğitim Fakültesi) öğrenim görür (1930). Öğreniminden sonra *Sovet adabiyoti* (Sovyet Edebiyatı) dergisinde ve daha sonra *O'zbekiston davlat nashriyoti*'nde (Özbekistan Devlet Yayınları) çalışır. 25 Mayıs 1968 yılında Moskova'da vefat eder. 1966 yılında *O'zbekiston davlat mukofoti* (Özbekistan Devlet Ödülü) ile ödüllendirilmiştir. Ayrıca Özbek edebiyatına kattığı önemli hizmetlerden dolayı kendisine Halk Yazarı ünvanı verilmiştir. Edebiyatın roman, kıssa, piyes ve hikâye gibi türlerinde eserler bırakan Abdulla Kahhar'ın, aralarında 1936 yılında kaleme aldığı *Anor* (Nar) hikâyesi de bulunmaktadır. Türkçeye kazandırılmaya çalışılan bu hikâyenin, çevirisi için 2005 yılında Taşkent'te (*G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi*) yayımlanmış olan *ANOR: Qissa ve hikoyalar* (s. 72-76) baskısı kullanılmıştır. Günümüzde de sevilerek okunan bu hikâyede çocuk bekleyen bir çiftin derin yoksulluğu ve bu yoksulluğun onlarda açtığı yaralar ele alınmıştır. Aşeren karısına nar alamayan yoksul koca hırsızlık yaparak buna ulaşmaya çalışır. Bu konuyla yazar, yoksulluğun insanlar üzerindeki acı etkisini anlatır.

Anahtar kelimeler: Abdulla Kahhar (Abdulla Qahhor), Özbek Edebiyatı, "Nar" Hikâyesi, Hikâye

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: 23

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 01.09.2024-**Kabul Tarihi:** 20.10.2024-**Yayın Tarihi:** 21.10.2024; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.13981166>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Yıldız Technical University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature (İstanbul, Türkiye), **eposta:** azizmerhan@gmail.com, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0001-5397-1124>, **ROR ID:** <https://ror.org/0547vzj13>, **ISNI:** [0000 0001 2337 3561](https://orcid.org/0000-0001-2337-3561), **Crossref Funder ID:** [501100006560](https://orcid.org/0000-0001-2337-3561)

³ Öğretmen, MEB / MNE (İstanbul, Türkiye), **eposta:** teksenogretmen@gmail.com, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0009-0009-3884-9265>, **ROR ID:** <https://ror.org/0o1ga9g46>, **ISNI:** [0000 0004 5896 2261](https://orcid.org/0009-0009-3884-9265) **Crossref Funder ID:** [501100013898](https://orcid.org/0009-0009-3884-9265)

Uzbek Writer Abdulla Kahhar's (Abdulla Qahhor) "Pomegranate" Story⁴

Abstract

Abdulla Kahhar (Abdulla Qahhor), one of the most important storytellers of Uzbek literature, was born in Kokand (Fergana Province) in 1907 and worked for the newspaper *Qizil O'zbekiston* (Red Uzbekistan) in Tashkent, where he moved in 1925. In this newspaper, he began to publish stories and poems in the magazines *Mushtum* (Fist) and *Yangi yo'l* (New Way). He studied at *Pedagogika fakulteti* (Faculty of Education) at *O'rta Osiyo davlat universiteti* (Central Asian State University), now *Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti* (National University of Uzbekistan named after Mirza Ulugbeg) in 1930. After his studies, he worked for the *Sovet adabiyoti* (Soviet Literature) magazine and later for *O'zbekiston davlat nashriyoti* (Uzbekistan State Publications). He died in Moscow on May 25, 1968. In 1966, he was awarded the *O'zbekiston davlat mukofoti* (State Prize of Uzbekistan). In addition, he was given the title of People's Author for his important services to Uzbek literature. Abdulla Kahhar, who left works in the genres of literature such as novels, parables, plays and stories, also wrote the story Anor "Pomegranate" in 1936. For the translation of this story, which was tried to be translated into Turkish, the edition of *ANOR: Qissa and hikoyas* (p. 72-76), which was published in Tashkent in 2005 (*G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi*), was used. In this story, which is still loved today, the deep poverty of a couple expecting a child and the wounds caused by this poverty are discussed. The poor husband, who cannot buy pomegranates for his craving wife, tries to reach it by stealing.

Keywords: Abdulla Kahhar (Abdulla Qahhor), Uzbek Literature, The Story of "Pomegranate", Story, Translation

⁴ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 23

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 01.09.2024-**Acceptance Date:** 20.10.2024-**Publication Date:** 21.10.2024; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.13981166>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind 4

Evler ekmek ile dolu, ama ben açım çocuğum
Arklar su ile dolu, ama ben susuzum çocuğum
(Geçmişten)

Turabcan⁵ kapıdan aceleyle girerken, uzun kollu giysisinin⁶ yen kısmı kapıya ilişince dirseğine kadar yırtıldı. Çok sinirlendi. Havanda darı dövmekte olan karısı onun elindeki bohçayı görünce tokmağı havanda bırakarak koştu. Havan sallandı, yarım yamalak dövülen darı harcı yere döküldü.

Turabcan bohçayı arkasına saklayarak karısına şaka yapmak istedi:

- Hadi bana beyim, canım, de!
- Beyim, canım, canım beyim!...
- Ne vereceksin?
- Ömrümün yarısını vereceğim!...

Turabcan bohçayı uzattı. Karısı, aldıktan sonra kapı önünde oturup açtı. Açar açmaz da yere bıraktı. Yavaşça başını yukarı kaldırıp kocasına baktı. Yaptığıyla övünüp gururlanan Turabcan onun gözündeki bir damlacık gözyaşını görünce:

- Ne olduğunu bildin mi? – dedi. – Bal arısının yuvası! Alt tarafı bal işte! Al, alsana, sıksan bal akacak. Merak etme bu sadece petek, haram değil. Emsen de olur, çiğnesen de olur!

Kadın, elbisesinin yenini ısırp bir noktaya takılmış gibi baka kaldı.

- İnanılmaz bir şey bu ya! – dedi Turabcan getirdiği malı didikleyerek – Al, bir çiğne de gör! Hoşuna gitmezse ondan sonra konuş!...

Turabcan kızardı. Tıpkı bir zamanlar hasta dostunun iyi olup olmadığını anlamak için ziyarete gittiğinde beraberinde götürdüğü karpuz, kelek çıktığı için olmalı, ahırda hayvanların önünde görünce kızarıp bozarması gibi kızardı.

Avlu içinde dolanıp duran topal kedi, dökülen darıyı kokladı. Görünen o ki pek beğenmedi. Turabcan'a doğru şikâyet eder gibi "miyav" dedi.

- Kalk, dökülen darıyı topla! Baksana kedi darıyı mundar etti.

Kadın ayağa kalkarken ağlamaya devam etti.

- Bu yere batasınca nasıl bir bela imiş? Ah keşke ben de diğer insanlar gibi kile, tuza veya bir parça toprağa aşerseydim ne olurdu sanki?

Turabcan takkesini⁷ başından aldı ve yere fırlatmak istediğinde gözü giysisinin yırtık yenine değdi,

⁵ Özbekçe yazımı *Turobjon* olan bu isim "Toprak-can" anlamındadır. Çeviride ayrıca kadının, kocasıyla "siz"li konuşması "sen"li biçimde sunulmuştur

⁶ Özbekçe "hafif, önü açık, dize kadar uzun olan ve bornoza benzeyen erkek giysisi" olan *yaktak* için "uzun kollu giysi" veya sadece "giysi" kelimesi kullanılmıştır.

⁷ Özbek milli başlığı olan *do'ppi* için "takke" kelimesi kullanılmıştır.

yüreği cız etti: bu, sadece üç dört kez yıkanmış bir giysi idi.

– Aşermesine aşer, amma sınırında olsun ya! – dedi takkesini düzelterek başına taktı. – Nar da nar... Bir tane nar alacak para olsa! Sabahın köründe su taşıyıp, odun yarıp, ateş yakıp ayda kazandığım sadece üç beş kuruş para.⁸ Ağabeyim kardeşim olmasa...

Karı koca arasında sessizlik hüküm sürdü. Kadın darı ezmeye devam etti. Hazırladığı harcı geniş bir kaba aktarırken söylendi:

– Keyfimden nar yemek istediğimi düşünüyorsun, görünen o ki...

– Biliyorum... İşte, ne yapayım? Patronumu öldürüp parasını mı alayım, yoksa kendimi rehin mi vereyim İyice sıyırdın mı ne?

Kadın yemek hazırlamaya koyuldu. Kocasının “Aşermesine aşer, amma sınırında olsun ya!” sözü canını çok sıktı, aşağılandığını hissetti, öfkeleni.

Yemek pişti. Kazanın pas rengiyle kararan göce yemeğine yoğurt da renk veremedi. Turabcan iki kâse içti. Karısıysa henüz kâsenin yarısına bile gelmemişti. Onun ağırdan alışını gören Turabcan'ın gözüne her nedense topal kedi göründü. Kedi, yırtılan yenini aklına getirtti, canı sıkıldı. Hâlerinden “aptal darı, yoğurt, odun” anlamını çıkaran kadın, canının istememesine bakmadan kâseyi yere boşalttı, ama derhal evin arkasına geçtikten bir süre sonra gözleri kızarmış ve şakak damarları yerinden fırlamış vaziyette geri döndü.

– Biraz önce doğmamış çocuğa yere batasınca dedin ya, – dedi Turabcan daha da öfkelenerek.

Kadın hiçbir şey söylemeden sofrayı topladı. Kazana su eklerken belli belirsiz şöyle dedi:

– O balın parasına nar da alınırdı.

– Alınır! – dedi Turabcan alay ederek – Nar almadım bal aldım!

– Tabi ki alınır! Tabi ki nar almamış bal almışsın!

İşte böyle vakitlerde dil ağızda donup kalır dönmez, dönse bile ancak yumruğun hizmetine girer:

– Hayret ya, – dedi Turabcan titreyerek, – Yüreğine kan otursun!

Bu sözün etkisini sadece aşeren kadın bilir. Turabcan bu sözü söyledi söylemesine, ancak karısının durumunu görünce siniri geçti. İzzetinefsi bıraksaydı hemen şimdi gidip onun başını sıvazlar ve: “Boş ver, canımı sıkma, sinirlendiğim için söyledim”, der idi.

– İnsanın canını sıkıyorsun, – dedi bir süre sonra, – bal alsam ne olur ki! Atlıya bal yokken biz piyadelere nasıl olsun! Patronuma bir tanıdığı hediye olarak getirmiş, haber vermeden... Kendisinden birazını istedim... O da verdi. Nadide bir şey, karım sevinir sanırım diye düşünmüştüm. Nadide değil mi? Ömründe kaç defa bal yedin? Ben, ömrümde bir defa yedim: Tatlıcı Şakirhoca bal ve pekmez

⁸ Metinde 18 *tenge* olarak geçmekte. 1 *tenge* 20 *tiyin* değerindeki gümüş para olup 100 *tiyin* 1 *som* değerindedir.

koydurduğu kazana halamın civcivi düştüğünde bu civcivi yalamıştım...

Turabcan'ın bu sözleri karısının kulağına belli belirsiz bir mırıldanma olarak gelirdi. Turabcan ile evleneli üç yıl olmuştu. Üç yıldan beridir bu adam bu şekilde mırıldanır, şimdi de bunu devam ettirirken, birden bugün, her ne olduysa, üç kelimeyi apaçık dile getirdi: "Yüreğine kan otursun!", dedi. Dünyada çok sevdiği kocası ve tek arzusu nar iken birden her ikisi de yok olup gitmişti.

Kadın eve girdi. Bir süre sonra pencereden içeriye gelen ışıklar zayıfladı. Turabcan da içeri girdi. Kadın pencere yanında, bir dizine başını yaslamış vaziyette karamsı kül renkli gökyüzüne bakarak oturuyordu. Turabcan ayakta durdu. Sobadaki beşinci çıra da çatırdayarak yanarken etrafta bir büyük pervane dolanıyordu. Turabcan da pencere yanına oturdu. Tavanın bir yerinden "kırç" sesi ve bir yerden kertenkele sesi geldiğinde Turabcan'ın kulağı çınladı. O da gökyüzüne, sönük ışıklı yıldızlara baktı. Camideki yaşlı karakavağın arkasından göğe savrulan kızgın ateş, alevli iz bırakarak çok yukarıya yükselip sanki gökyüzüne çarpmış gibi tuz buz olup "poff" etti.

– Havai fişek, – dedi Turabcan, – Kadı Mullacan'ın bahçesinde baksana! Kadı Mullacan beşik töreni⁹ yapmakta.

Kadın ses çıkarmadı.

– Şehirden asilzadeler de çıkar, – diye ekledi Turabcan.

Kadın sessizliğini bozmadı. O, kadı Mullacan'ın bahçesini görmemiş, ancak şöhretini duymuştu. Bu bahçeyi gözünde canlandırdı: bahçe değil orası, nar bahçesi... Nar ağaçları narlarla dolu, tıpkı çay demliği gibi görünüyorlar.

– Bitanecik havai fişek nerden baksan bir lira,¹⁰ – dedi Turabcan, – yüz tane havai fişek atılsa... yüz lira. Benim aldığım üç beş kuruş... Yanına dahi yaklaşmaz.

Karı koca uzun bir süre sessiz kaldılar. Turabcan ağzını yırtarcasına açarak hem esnedi hem de of çekti.

– Al şunu dik! – dedi giysisini uzatarak.

Kadın giysiyi alıp yanına koydu, açıkçası canı şimdi dikmek istemiyordu.

– Kes! – dedi Turabcan, bir süreden sonra, – Al!... Sana söylüyorum!...

– Peki tamam öyle olsun!... Dürtmeden söylesene... Dikerim, çok acil sanki...

Turabcan'ın kafasının tası attı.

– Bana bak, senin afran tafran kime? Ne konuşuyorsun sen öyle?

– Ben sana bir şey mi diyorum? Dikiyorum işte.

– Her şeye canını sıkarsan çok zor olur, – dedi Turabcan giysisini giyerken, – Fakirlik...

⁹ Özbeklerde beşik töreni (*beşik to'yi*) bebeğin beşiğe aktarıldığı zaman yapılan törendir.

¹⁰ Metinde 5 *tiyin* değerindeki *miri* kelimesi geçmekte.

– Fakirliğin gözü kör olsun!

Kadın bu sözü serzenişle söyledi, ancak Turabcan bunu bir sitem olarak anladı.

– Ne, ben seni aldığımda fakirliğimi saklamış mıydım? Züppe zenginler gibi gerdek odasına başkalarının kaftan ve ayakkabılarını mı giyip girmiştim? Böyle bir ukden varsa hiç durma zengin bir adama var!

– İki tane nar için karımı hemen zengin bir adama verdin, utan be utan!

Bu söz Turabcan'ın gururunu incitti. "Yüreğine kan otursun!" sözü kadını nasıl rencide ettiyse bu söz de Turabcan'ı öyle rencide etti.

– Eh, hey, hiç nar getirmedi mi yani? – dedi Turabcan yumuşak bir ses tonuyla. Ancak bu yumuşak ses tonunda korku vardı, – gerçekten hiç nar getirmedi mi ben?

– Hayır, – dedi karısı birden başını eğerek.

Turabcan'ın aklı başından gitti, gözü karardı.

– Pazarın kurulduğu geçen gün yediğin narı da oynaşın mı getirmişti ha?!

– Evet, oynaşım getirmişti!

Turabcan gerisini hatırlamadı: Karısının omzuna vurduktan sonra mı yerinden kalktı, yoksa kalktıktan sonra mı vurdu... Kendisini küvetin önünde buldu. Kadın, rengi kireç gibi, gözlerini kocaman açarak ona korkunç bir bakış fırlattı ve başını sallayarak fısıldadı:

– Bırak!... Rahat bırak!...

Turabcan evden çıktı. Kısa bir süre sonra da sokak kapısı açılıp kapandı.

Kadın uzun uzun ağladı, kocasına sert çıkışmasına pişman oldu, kendine kızdı, ölmek istedi; hıçkırıp ağlayarak kendini dışarıya attı. Ortalık karanlık... Uzaklardan köpek ulumaları duyuluyordu. Sokak kapısını açıp etrafı kol açar eder. İpissiz. Pazar yerinde sadece bir iki ateş yanıp sönüyordu. Semaverler kapatılmıştı. Geri dönüp eve girdi.

Evin arkasında horoz kanat çırpıp öttü. Sokak kapısı açıldı. Kadın dönüp bakıncaya kadar Turabcan, sırtında büyük bir bohçayla içeri girdi. O, bohçayı evin ortasına bıraktı. Bir çarşaf dolusu nar her tarafa yuvarlanıp dağıldı, birazı küvetin içine düştü. Turabcan karısına baktı. Onun rengini gören karısını korku kapladı – beti benzi atmış! Turabcan oturup alnını avuçları arasına aldı. Karısı koşarak önüne geldi ve omzuna elini koydu.

– Nereye gittin? – dedi boğulurcasına. – Ne yaptın?

Turabcan cevap vermedi. Vücudu tir tir titriyordu.